

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÁNFFI-ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A „nyilvántartás”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beiktatása mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

A szászok 1848-ki emlékiratáról. IV.

(D) Az előbbi cikkeinkben elmondottuk a fencimzett emlékirat főbbpontjaira észrevételeinket s némi párvonalt húztunk a szász vezérek akkori és mostani magatartása, s egészen különböző felfogása közt.

Távol attól, hogy az érdemes nemzet tanácsadóivá toljuk fel magunkat, annyit talán sikerült kimutatnunk, hogy a magyar közvélemény vagy törvényhozás ekkorig sohasem támadta meg a szászok azon alapjogait, melyek mellett 1848-i emlékiratukban védőleg felszólottak; az unio ténye egy oly felsőbb kérdés volt, mely a helyhatósági jogok természetén nem változtatott, csak magát a képviselőt és kormányzást concentrálta az összes magyar királyság központjára. Igaz, hogy a szászok, a megyei és székelyföld arányában túl nagy számmal volt képviselve az erdélyi országgyűlésen, de valjon vette-e annak hasznát?

Erdélyben a felső és alsó tábla, vagy is a nagy birtok és nép képviselője együtt ülészevén, mindig többségben volt a kormány és a nagybirtok, mert szabadon szemelte ki a kormány a regalistákat, s hogy velők céljait kivigye, csak az ő érdekeiknek kellett kedvezni. A képviselőt ezen formáját elvi szempontból védeni nem lehet. De e helyett az unio által egy tökéletesebb képviselőhez jutunk, s a magyar elemmel szemben a többi népelemek képviselője áll, kik meg nem tűnének, hogy az anyanemzet reájok nyomást gyakoroljon; a felső-tábla pedig sohasem árthat a népképviselőnek az alapjogok védelme kérdésében, legfeljebb fékezi azt, hogy új eszmék által a régi törvényes állapot ki ne fordíttassék sarkából.

Mintán a szászok régi törvényes állapotjuknál jobbat sem fegyver, sem otcroy utján magoknak sohasem vívhatnak ki, hiányozván erre a tényezőzők u. m. a nagy birtok és nagy népesség: reájuk nézve csak biztosítékul szolgálhat egy oly képviselői szerkezet, mely sem a kormány visszahatásának, sem a felforgatásának, hanem a régi törvény alapjani rendszeres fejlődésnek kulcsait bírja.

Az emlékirat elveit tehát alapjaikban jogszerűeknek ismerve el, még csak egy pár tételre kell észrevételünket elmondanunk.

Egyik a 4-dik pont c) szakasza, melyben a házi s helységi adókról van szó, melyet a szász nemzet maga kíván fölszedni, kiadni, kezelni, azon követeléssel, hogy az ugynevezett 13 kr. fundusból reáesett, s 1762 óta visszatartott részt, mely a szász kerületeket illeti, az országos pénztár visszafizesse.

A szász nemzetnek ezen követelésére nézve elvileg igaza van; azonban nemcsak az ország viszontkövetései, de e kérdésnek sérelmi oldala is ezen követelés abban hagyását kívánják.

Az ország mindig sérelmének tekinté azt, hogy a házi pénztárt a kincstár vette kezelése alá, és tetteleg közadóná változtatta, melyet a körülmények szerint osztott ki. Következésképpen a kormány visszafizetésének büntetése az országra nem eshetik. Ellenben tökéletesen pártoljuk az emlékirat azon követelését, hogy jövőre ezen keblbi pénztár saját rendelkezése alá adassék át, azon reményben, hogy a szász-román hatóságok is pártolni fogják a székelyszékek és a magyar-román megyék hasonló követelését.

A multakra e kérdésben mulhatlanul keresztet kell húzni; mert ha a fundus regius házi adója talán többre ment, mint a mennyi volt keblbi kiadása, nincsenek-e hasonló helyzetben a népesebb székek és megyék; s ha a szászoknak a felesleget visszafizetik, nem éppen úgy vissza kell fizetni a többi megyéknek is.

De azt sem lehet elfeledni, hogy a királyföldnek nagy uradalmait és királyaink az ország iránt teendő oly köteleességek teljesítése föltétele mellett adományozták, melyeket a szász nemzet 1762 óta sohasem teljesíthetett. Ha előkeresnők az e kérdésekben folyt productionalis pereket s hozott ítéleteket, igen nagy követelést tehetnénk fel a király-

föld ellen az ország nevében, melyet a 13 kros fundus feletti követelés letörlesztése bizonynyal nem fedezne. De elég csak a törösvári uradalommal összekötött kötelezettséget említeni, mely szerint ez uradalom javalmáért kötelességük volt a szászoknak az ország határszéleit folyvást erősíteni és őrséggel ellátni. Tették-e ezt? űrizte biz a határszéleket a szegény székely és oláh határszéli katona. Mikor a szász nemzet visszafizeti az országnak ezen szolgálat ráeső részét, akkor követelheti, hogy felszámíttassék az, a mi szintoly felszámíthatlan, mint ezen szolgálatok bece. Száz éves háziadóból, hogy mi ment a szászföldre és az ottani háziadónál mennyivel kisebb vagy nagyobb arányban? ezt felszámítani határos a lehetetlenséggel. És mintán az országnak is vannak viszont számításai, melyek amannál lényegesebb összegre rughatnak, nem legeszeleyesb elfeledni az egészet, bezárni a multa nézve a számolatot, de biztosítani jövőre a municipium jogát a keblbi adóhoz oly móddal, hogy hasonló visszaélések többé ne történhessenek?

E visszaélést nem az ország, nem annak törvényhozása tette, az ország végig sérelemnek tekinté a háziadó kivételét a megyék szabad rendelkezése alól; hogyan lakolhatna tehát az ország oly összeg aránytalan kezelésért, melynek kezelését törvényellenesen hatásköréből kiragadták, s melyről nemcsak a megyék, de maga az országgyűlés sem intézkedett soha azután, hogy a kincstár tetteleg kezelte és tetszése szerint osztá szét a megyék és székek között.

A másik, a mire észrevételt kell tennünk, ugyan ezen 4-dik pont c) szakasza, melyben a közigazgatás s törvénykezés főorgánjaira nézve az emlékirat követeléseleg nyilatkozik: „Az uradalom legeszeleyesb orgánya az alkotmányos király felelős ministeriumával, melyhez azonban a szász ügyeket illetőleg egy külön szász osztály segédül adandó, mihez járul, hogy a szász egyetem és király közt valami közép hatóság föl ne állíttassék.”

Hogy a ministeriumhoz Erdély négy nemzeti-ségéből meghatározandó számmal s osztályokba alkalmas egyének vétessenek föl, s ez az egyesülés módozatainak megállításánál alapjog gyanánt beczikelyeztessék, részünkről mintán azon elvet: „Unio és nem fusio” kiegyenlítősi alapul elfogadtuk, határozottan támogatnók e részben a szász és román átfiak kívánatait; és ha a magyarországi notabilitásoknak a horvátok iránti magatartását észleljük, nem is lehet kétkednünk, hogy ők e részben minket megnyugtattának.

Ha azonban ezt kívánjuk, akkor mulhatlanul föl kell adnunk egy, bár a ministeriumnak alárendelt erdélyi gubernium elvét, a mit pedig sokan kívánnak megtartani.

A szász emlékirat e részben is következetes, mert az midőn kívánja, hogy a ministeriumokba szász osztály állíttassék, határozottan kívánja azt is, hogy a szász egyetem és király közt közép hatóság föl ne állíttassék.

Az igaz, mikép a királyföld területe ezen középhatóság kérdésére nézve azon nagy előnyben van, hogy a magyar királyok alatti intézményekből a nemzeti grófot a mai napig megtarthatá, míg a székely terület nemzeti gyűlése el nem töröltetett ugyan, de gyakorlatból kiment, nemzeti grófja pedig Mária Terézia korán innen maga az uralkodó lett, a mi által ezen állás természete tetemesen változott. A megyék vajdasága is eltörletlenül elenyészett, és ugy a ministeriummal saját központi orgánja által ma csak a szász terület lehet összeköttetésbe, míg a többi terület csak a történelmileg létesült országos központi hatóságban bírhatna ily közép orgánt, ha a kérdés a legutóbbi jogfejlődés szerint döntetnék el.

Ezen középhatóság semmi más, mint a gubernium. Kérdés azonban, hogy Erdély többi népei e kérdésben hogyan határoznának?

Ugy hisszük, hogy e részben három nézet alakulhat.

1) Mindenik erdélyi nemzetiségből, mindenik

ministeriumhoz illendő személyzet állapíttassék meg, és a megyék és székek hatóságai közvetlenül érintkezzenek a ministeriummal. Mi részünkről e nézetet pártoljuk.

De második nézet hogy:

2) Az erdélyi megyék és a ministerium közt középhatóság gyanánt maradjon a gubernium, melynek személyzetében az erdélyi négy nemzetiség egyenlően legyen képviselve. Ezen testület maradna az ország főtörvénysszéke, a mint volt, s egyszersmind, mint politikai középhatóság, a ministerium intézkedéseit érvényesítené akép, a mint a kancelláriát érvényesítette, joga levén egyes kérdésekben véleményt adni. Ennek szükségét sokan Erdély külön helyhatósági jogaiából, és hegyektől elzárt fekvéséből indokolják a miatt, hogy azon specialis jogokat a központon sohasem tisztelnék eléggé; elzárt fekvése miatt pedig ez ország rész oly főhatóságot követel, mely válságos szempillantásban a király és ministeriuma nevében rögtön cselekedhessék, s erre a főhadparancsnokság előtt kellő tekintélye legyen. A harmadik nézet lehet:

3) Mint volt a magyar királyok alatt, midőn Erdély közvetlenül tartozott Magyarországhoz, s törvényhozása — a székelyföldet kivéve, mely e részben önálló volt — és kormánya egy vala; azonban három főhivatal állt közvetlenül alárendelve a király tanácsának, u. m. a megyék vajdája, a székelyek ispánja, és szászok grófja; akép most is eltörlettven a gubernium, állíttassanak vissza ezen hivatalok a területek egyetemével, közvetlenül alárendelve a felelős magyar ministeriumnak, s közép testületek levén a kormány és megyehatóságok közt.

Világosan belátható, hogy a ministeri felelősség eszméjével nem igen áll összhangzásban, s csak akkor kellenének ily ellenőrző keblbi hatóságok, ha Magyarország feladja a felelős ministerséget és a dicasterialis kormányzáshoz visszatér, a mint van most tetteleg. És e szerint ezen nézeteket nem is lehet bonczolás alá venni addig, míg az 1848-iki törvények revisioja meg nem történik; mert csak is ezen revisio természete határozhatja azután el Erdély nézeteit, mintán részünkről is azt tartjuk, hogy ha felelős ministerium nem lesz, akkor valamely terület joga csak is a jól szervezett ellenőrzési jog által lehetővé biztosítva, kénytelen lesz Erdély is azon régi formákban keresni alapjogainak biztosítékát, melyeket évszázadok tapasztalata kipróbált.

Ellenben, ha a felelős ministerium eszméje megmarad, akkor csak jó megyehatóság kell, és a parlamentben elég ellenőrzéssel bírnak. A főnebbi nézetek közül a szász nézet a 3-dik pontunkban említett nézet: ők megtartják grófjukat, egyetemüket, mely egyenesen érintkezik a ministeriummal, és rendelkezik a szászszékekhez, ugy a mint volt a magyar királyok korában. Ez az emlékirat végpontjának felfogása, s törvényességét szintén nem lehet kétségbehozni, mintán e nemzetnek sikerült a grófot és nemzeti egyetemet korunkig fentartania.

A mi az itteni nemzetiségeknek a ministeriumban való képviseltetését illeti, azt hisszük, hogy ha ez törvénykép ki nem lenne is kötve, egy felelős ministerium ugy sem tehetné azt, hogy a külön helyhatósági jogokon s nemzeti kiváltságokon alapult erdélyi területet saját testületében minden itteni nemzetiségekből fölvev tanácsosokkal s titkárokkal ne képviseltesse; de egyszersmind azt is hisszük, hogy ha Erdély egy középhatóságot — a minő a gubernium — fentartani kívánna, akkor alapjogul nem követelheti azt, hogy a ministeriumnál mulhatlanul képviselve legyen, mert ekkor befolyása accumulálva volna, s kiváltságos állást foglalna el az anyakirályság felett.

Mindezekből tehát látni való, hogy ha a szász nemzet 1848-diki emlékiratának álláspontjára áll, a „Concordia” azon jelszavában: „Unio, de nem fusio” felfogja találni azon állapot, hol mind mi testvér nemzetek itt ben egyetérthetünk, mind az anyakirálysághoz, s ezzel együtt s ezáltal a közös birodalomhoz való, és a pragmatica sanctio által kölcsö-

nős védelemre kötelező viszonyunkat véglegesen és megnyugtatólag megalapíthatjuk.

Ajánlat a vasutra.

Udvarhelyszék, nov. 11.

Törvényhatóságunkban a nagyváradi kolozsvár-brassói vasútvonalra még a következő ajánlatok történtek, n. m. Etéd községe ajánlott 120 o. frtot, Kadács községe pedig 100 gyalog napszámot.

Továbbá ajánlottak: Etédi Fekete Sámuel s neje Kendi Kandida 100 gy. n.-sz., etédi Karácson Mózes ref. pap 2 gy. n.-sz., szoloknai Bójte Sándor ref. pap. 2 gy. n.-sz., etédi Bakó Dániel 2 gy. n.-sz., kobátfalvi Fekete Zsuzsa 10 gy. n.-sz., kobátfalvi Fekete János 8 gy. n.-sz., tarcsafalvi Pálfi Dénes 50 gy. n.-sz., tarcsafalvi Pálfi Lajosné 4 gy. n.-sz., tarcsafalvi Bakó András 4 gy. n.-sz., tordátfalvi Sándor Zsigmond 2 gy. n.-sz., etédi Gagyi Elek 4 gy. n.-sz., medeséri Imre Ferencz 20 gy. n.-sz., medeséri Bartalis András 4 gy. n.-sz., medeséri Ferenczi Elek 2 gy. n.-sz., medeséri Ferenczi Albert 3 gy. n.-sz., medeséri László Mihály 2 gy. n.-sz., medeséri Szász Dániel 1 gy. n.-sz., martonosi Gálfi Ferencz 2 gy. n.-sz., kúcsmódi káli Nagy Sándor 40 gy. n.-sz., etédi Pálfi Mózesné 1 gy. n.-sz., etédi Kelemen László 1 gy. n.-sz., etédi Péter Samuel 1 gy. n.-sz., etédi Máté László 1 gy. n.-sz., demeterfalvi Gálfi Sándor 20 gy. n.-sz., etédi Birtalan László 2 gy. n.-sz., etédi Faludi Mózes 2 gy. n.-sz., Birtalan Mihály 2 gy. n.-sz., etédi Kis János 3 gy. n.-sz., etédi Lőrinczi István 4 gy. n.-sz., etédi Lukács Mihály 2 gy. n.-sz., etédi Nemes Sándor 1 gy. n.-sz., etédi Farkas László 2 gy. n.-sz., etédi Nagy Sándor 2 gy. n.-sz., etédi ifj. Kelemen Sándor 5 gy. n.-sz., etédi Nagy István 2 gy. n.-sz., etédi Szabó Ferencz 4 gy. n.-sz., etédi Somodi Ferencz 10 gy. n.-sz., etédi Gagyi Samu 10 gyalog n.-sz., etédi Máté István 5 gy. n.-sz., etédi Máté László 10 gy. n.-sz., etédi Simo István 5 gy. n.-sz., etédi Gagyi Sámuel 4 gy. n.-sz., etédi Péter Izák 5 gy. n.-sz., etédi Kelemen László 5 gy. n.-sz., etédi Kelemen Ferencz 5 gy. n.-sz., etédi Péter Samu 10 gy. n.-sz., etédi Király Mózes 4 gy. n.-sz., etédi Hodgyai László 2 gyalog napszámot vagy az ezeknek megfelelő váltási árt.

— Dobokamegye kerlési járásában a következő segélyretek ajánlottak fel a nagyváradi, kolozsvár-brassói vasútvonalra: Kentelekhegyes 10 frt, Fel-Lak 25 frt, Magyaros 20 frt, Galacz 20 frt, Kajla 10 frt, Sárvár 10 frt, Sz.-Sz.-Jakab 10 frt, Kerlésa 10 frt, Arokalja 20 frt, Idecs 5 frt, Szeretfalva 5 frt, Harina 10 forintot.

Hazafi szózat a décsi kaszinó fenállhatása érdekében.

(Folytatása és vége.)

Ezen mód és eljárás a közvéleményben rendkívüli visszatetszést, hogy ne mondjam vérlázító botrányt idézett elő, mit azon hír is nevelt: hogy a kaszinó mellékszámban az iskolában tanító diákok szándékoltak beszállásolni, s a nagy terem Tannenbauskán a zsidónak dohányraktárral bérbeadták, ki már kéz alatt csupán a nagy terem dohányraktárnak ígért annyit, mint a kaszinó az egészért. Hogy ez utolsó mennyiben igaz, nem tudom, de hogy a hír a közvéleményben keserűen forog, az bizonyos; hogy pedig a tanítókat oda szállásoltatni céloznak, ezt maguk az illető urak is uton utfélen beszélik. Ők azt mondják: az iskola érdeke van szívőkön, s ez előbbvaló a kaszinónál, mely másutt is kaphat helyiséget. Ugy de ezen okoskodásban róka rejlik, miután az iskolának a kaszinó egyet tisztességes és méltányos házbért ajánl, a tanítóknak

pedig van az iskolában, s ha számuk növekedik, a szembe levő épületben elégséges helyiségük. Következésképp, jelenben sem az iskola, sem a tanítók hátrányára nincs az épület átengedése. Az pedig, hogy másutt is kap az egyet bérházat, megfontolatlan állítás. Nem haszon, de kiszámíthatatlan veszteség és hátrány okoztatnék az egyház, az iskola és a közmivelségi érdekei illetőleg, ha a kaszinó-egyletnek a református egyház tagadó választ adna. Az egyháznak fő elalapítója: az igazság és viláosság terjesztése, s a szeretet és testvériség meggyökereztetése. Azon díszes épület, mely Belső-Szolnok lelkes fiai által emeltetett 25 esztendőn keresztül pharosa, irányadó őrtüze volt a közvilágosodásnak s erkölcsi nemességének. Ez volt azon helyiség, hol a haza koszoszu mivészei felléptek. Itt hallgattuk Egresi Gábert a magyar nemzet híradott színművészt. Itt lépett fel világhírű Reményik László hegedűjével, s legközelebből itt énekelt Hollósy Kornelia, Európa által megtapsolt kedves dalművésznőnk. Itt tartottuk meg a közlebbi években, hogy a multakat ne emlitsem, a Kacinczi és Széchenyi ünnepeket, Erdélynek minden szögletéből ide sereglett honfiak jelenlétében. Itt gyűlt össze kevés bétell előbb a megyei bizottmány, az Erdélyben tartandó vasut tárgyalás értekezni s ajánlatokat tenni, szóval ez az épület 25 év alatt a művészet s hazafias összefüvetek által a szellemi életnek egy fölszentelt csarnokává változott. De nem csak a művészet és a közszellem fejlődésének, de temploma volt 25 éven keresztül a szeretet- és testvériségnek. Magába öltözött ez a terem minden méltó embert vallás- és nemzetközönség nélkül. A felekezeti és nemzeti elkülönzést, a szeretet és egység gyűrűjébe olvasztotta, s így az erőt össze tartotta, minden szent célnak sikeres létesítésére.

Már kérdem a nemzet színe előtt: ha ezélt érnének azon egyének, kik ezen teremről a kaszinó cézégét letéptei szeretnek, nemde annyi lenne ez, mint széjbontása, megszenteltetés azon oltárnak, hol a művészet, a szellemi fejlődés, a hazafi lelkesedés, a közvilágosodás, a testvéri összetartás és szeretet égő lángjai lobognak? Áll-e érdekében a décsi református egyháznak, melynek alapelve: „hogy fáklyát tartson a világnak, s a sötétség országát ledöntse“, hogy elvegye e termet az egylettől, s a megélt közömbölyba döntse, vélemény vihart, vallásos idegenkedést, közlebmálat idézzon elő? Vagy tán inkább megtartja ezen helyiséget továbbra is a kaszinóegylet birtokában, hogy mint eddig legyen a református egyház előmozdítója a város és szellemi felvirágzásának? Azt hiszem az egyház ez utolsót obajlja. Annival inkább, mert báládatlan nem kíván lenni a megye és város áldozatkész polgárai iránt; annival inkább, mert a kaszinóegylet annyi nagylelkű áldozata az egyház és a haza irányában, biztos kezeség arról, hogy erkölcsi uton százaszorosán kárpótlódik azon néhány forint, melylyel közárverés utján a kaszinótól felajánlott 160 p. forintnál többet kapna zsidóktól, vagy más tűzerektől az iskola. Nem csak, de ha krajezások politikából az értelmiséget magunktól eltaszítjuk, egyházunk- és iskoláinkra fel számíthatatlan veszteség haramlik. A birtokosság már is Róth Pál a kaszinó egyletét ültetkezett, megalkotott az egyház ki sem adja többé az épületet, hanem maga részére hasznosítja. Torma Károly megyénk első notabilitása s akadémiai taggal élén, tisztán kifejezte: ha a református egyház a kaszinó, ezen szellemi intézet iránt annyira közönyös, s az egyletnek maga az egyház részére és annyiszor hozott áldozatait feledve, annyira báládatlan és méltánytalan tudna lenni, hogy ezen helyiségtől a kaszinót megfoszsa, bizonyosan, miután a városban más hasonló helyiség nincsen, azon ezereket, melyeket közlebből a reáliszkola alapítására felajánlott, a birtokosság visszavonja, s a katolikus egyház piaci telken új kaszinó házat fog építeni, de szellemi központ nélkül nem marad, s Doboka sorsára süllyedni nem kíván és nem fog. Mint hallani: a katolikus guardián a helyiséget fel is ajánlotta.

Azonban a dolog ide nem megy, a miért egy-két ember és bizony azok is inkább egyházas tulbuzóság, de

semmi esetre nem az egyet felbomlása, s az innen eredő meghasonlás előidézése céljából, hogy bizonyos politikának deferáljanak, a miért ez az egy-két egyén a kiadás ellen nyilatkozott, ez még nem a décsi református egyház, mely mint a nyári határozatában is tisztán kifejezte, erkölcsi leg-szentebb kötelességének tartja a kaszinóegylettel ezután is testvéries összeköttetésben lenni, s jelen november hó végén tartandó egyháztanács gyűlésben, midőn a kinevezett biztosok referálnak, a kaszinóegylet az épület további átadása felől minden bizonynyal értesíteni. Minden becsületes és hazaszerető református ezen véleményben van. A mi történt, az gondatlanság, politikátlanság, tulbuzóság, a semmi esetre nem rosszakarat, nem a közmivelségi megállási szándéka, nem a vizsály és meghasonlás előidézése céljából történt. Erről kezeskedem. Medgyes Lajos.

Erdélyi gazdasági egyesület.

(Folytatása.)

Az egyesület vagyona és ennek kezelésére térve át általános volt az óhajtatás az iránt, hogy az egyesület tevékenysége körét szélesítse, a több felől nyilvánuló igényeknek tehetsége szerint eleget tenni igyekezzék, hogy különböző gazdasági célokra nézve földbirtokot szerezzon magának. Ez okból a februárius rendkívüli közgyűlés meg is határozta, hogy az eladová tett gr. Eszterházi-féle kertet megveszi; de csak azon feltétel alatt, ha a nemes városi tanácsból sikertőlán kieszközölji, hogy az egyet meglevő kertje és a megvásárolandó kert közti gyalog utat megszünteti; később a marczsini közgyűlés felhatalmazta az igazgató választmányt, hogy az eladová tett kertet ezen megszorító feltétel nélkül is vegye meg s ezt azon reményben, hogy a nemes városi tanács ezen nélkülözhető gyalog utat minden jogsérelem nélkül előbb-utóbb megszüntetheti. Így a választmány a kertet meg is vette 4,000 frt o. b., a melyből három részletet 3,000 frtot meg is fizetett, és ezt részint az alaptőkéből, részint másnemű alaptőkékből kölcsön vett pénzből. Az egyesületnek tehát most két kertje van, a régi oltoványos kert és újonnan szerzett kertje, benne két kis ház; a két kert kiterjedése mintegy 12 hold.

Az Eszterházi-féle kert beállítására nem levén az egyesületnek sem ideje, sem elégséges pénze, azt az idén rudasokra osztva bérbe adta ki, s a mint az egyet pénzálása mutatja, csak is rendre és részletenkint állíthatjuk be.

De hogy mire használjuk, ez iránt egy választmány tervet készítend, és ezt annak idejében a közgyűlés elibe terjesztendő.

Tavaly a régi-vagy az alsó kertben a rendezés mellett mintegy 10,000 oltványt ültettünk be, és e mellett több ezerre menő vadonczot, a tavalyi és idei szárazságban ennek felénél több vesztett el; a tavasszal mintegy kilencezer kézben és szabadban nemesített oltványunk volt, ezen készlettel szerencsésebbek vagyunk, azonban sem a tavalyiak, sem az ideiek nem nöthettek annyira, hogy azokat most, vagy a jövő tavasszal eladová tehesük; a kert tehát újra nem jövedelmezhet, a miáltal a rajta levő terüh csak növekedik s a t. c. közönségnek is egy ideig még kevésbé szolgálhatunk.

A nyáron szemeztünk mintegy négyezeret, ezek szépen diszlenek, e közt legtöbb az őszi baraczk, a sikert azonban a jövő tavasz mutatja meg.

A mint most egy éve jelenttem volt, az Angliából hozott buzfajokat a tavaszi fagy semmivé tette volt; meg-hagytam volt azonban minden fajból 1—2 sorra való vetőmagot, a mit az elmúlt ősszel el is vetettem; a vetés a tavasszal a legjobban diszlett, de érés idejében a me/g és szárazság a szemeket annyira megszorította, hogy az idei termésből ajánló vagy rozsáló itéletet feleltünk mondati igen nehéz. Idegen egál alól megbonosítás, vagy csak kisérletképp hozott növényekre nézve véleményem szerint egy-két termésből még következtetést vonni nem lehet, megislik ezek a megváltozott körülményeket és ez állhat különösen az

TÁRCSA.

—

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— Csak tartuk mindig hátunk mögött a napot, s a várhoz érünk. Gyermekkoromban jártam itt atyámmal s megkülönböztetem most is azon százados tölgyesportozót a vár közelében, melyet egy mese a szarkák királynéja kertjének irt le. Ugy rémlik emlékezetem előtt, habár egyebet mindent megváltozva talállok, hogy előtűntek e patak mosta utat roppant nagy köveivel még láttam valaha, s itt kelle alászállanunk atyámmal a völgybe. Menjünk csak ez uton, ha eltévednénk a keleti irányban haladva, bizonynyal végre is feljutunk a várba. Felorányit haladtak a sürti erdőben, hol a napsugára is alig látszott. Magas hegymások alatt patak mosta kösziklák közt vezetete bizonytalan utjuk, hol csak sikló kigyókkal, gyíkokkal s felröppenő saskeselyűkkel, veresekkel találkoztak, míg végre a mogorva utkanyarulatokból egy nyíltabb térségre jutának.

Itt széttekintve tájékozhatta magát fiatalunk s azonnal is észrevette, hogy a kanyargó út öket délirányba vezetett s a vár észak-keletre fekszik tőlük. Amaz irányban néhány vak erdei út látszott, mely füvel, bokrokkal benöve levén azt árulá el, hogy régóta nincs használat alatt.

— Látom a váresupját — mondá Gábor — s azt hiszem amaz ut arra felé fog vezetni, menjünk azon.

— Talán térnék vissza — szóló Eliz veszteti kezdővén bátorságát — ez erdőszeg oly mogorva, még elvesztjük benne magunkat.

— Már közel vagyunk a várhoz, ha eddig jöttünk, ne járjunk aprílist. Előre Elize, barna Fioraddal.

Kéves ideig előrehaladva, Gábor következő megjegyzést tevő:

— Azon mocsáros tó amott jobbról, s e szikla csucorodások balról ismerteknek tetszenek előttem, ha jól gyanitom, közel vagyunk a Zonda-barlangjához, mely e vadon legelrejtettebb pontja. Innen azután a vár nem messze van s úgy tetszik nekem, hogy ha a barlangot felfedezném, onnan egy szűk sziklanyíláson egyenest a várhoz tudnék előhaladni.

— Ah keressük meg okvetlenül e barlangot, a hét fejű sárkányok és cerberusok e mesés tanyáját, mondá felkeltett kíváncsisággal Eliz.

— E barlang kösepegezésével s jéghideg forrásával megérdemelné bizonynyal a felkeresés fáradságát, de oly elrejtett helyütt van, hogy azok is, kik ez erdőszegben otthonosabbak, nem egész biztossággal lelnek fel azt, jegyzé meg Gábor.

E közben megindultak s mind vadabb tájokon haladtak előre, míg végre utjuk össze-visszahányt körömk s sziklák közt mind járhatlanabbá vált, Gábor a látni óhajtott Zonda-barlang közelségét sejtette. A hely, hol voltak, sötét s mogorva volt; sürti fatergert környezte a sziklaösvényt, százasod bukkok meredtek az ég felé, melyeknek al-

ját galagonya, zádog és ostormény bokrok nöttek körül. Itt-ott leomlott fa fektett keresztül az ösvényen, feketén mint évezredek mumia, megrepedezett heján vörös hangya bolyok nyüzsgöttek s taplógombák csucsuroltak ki, vagy a kellemes éteklő szolgáló pisztriczgombák folytaták a szelek által lerombolt fatörzsek tengelétét. Egyszerre az ut egy hegyszakadékon megszakadt, melynek alját sebesen alárohánó bércepatok mosta. Gábor e hegymás szélén állva meg s szétpillantva a tájékon, hogy rendbehozza gyermek emlékezeit, miután e vidék előtte nem tetszett ismeretlennek.

— E hegyszakadék sziklás oldalában, ott fennebb valahol, százasod fákto körül-véve fekszik a barlang. Ha lovunkat itt megkötjük, gyalog elhalolhatunk odáig annyival inkább, mert vert nyomokat látok itt; meg lehet az erdőszeg utja, kik a barlangot éji tanyául használhatják. A mint a barlangot felfedeztük, közel érejtük ahoz a váromjait s onnan ide hamar visszakeredhetve ugyanazon uton visszatérünk a völgybe, a melyen eddig érkezünk, szóló Gábor. Várj meg itt egy kevéssé, ne késztilj még leszállani — folytatá — jó lesz talán, ha a helyet jobban megvizsgálom, s néhány lépésnyire előrehaladok ama sötét sziklák közt. Fogd meg addig hátí lovamat s maradj itt.

— Csak ne távozz messze, mert némi borzadály érezek, talán a nap is haladóban van — szóló Eliz mialatt Gábor leszállott hátí lováról, s kantárát Eliz kezébe adta. Ezzel jobbkézre a fákto valamennyire nyíltabb helyen előrendült, midőn előtte egy orgonaszertű sziklacsopordozat tűnt fel, mely ismeretesen tetszett.

— Az ott Zonda-barlangja, mondá magában, midőn egyszerre egy jelenet vonta magára figyelmét. A sziklacsopordozat körül három erdősz, magyarálföldi betyár öltözetben rohant alá s átgázolva a sebes patakon egyenest fiatalunk felé tartott.

A másik perczben már mint utonálló rablók, dühös káromlások közt ragadták meg őt.

— Mit akartok gorma emberek? kiálta haragra lobbánva Gábor.

— Vesztetted vakmerő! szólalt durván az erdőőrök.

— Félre innen, avagy megfeledekeztetek arról, mivel beszéltek?

E parancsoló hang egy kissé megdübenté az erdőszeket, s hátrálni kezdettek Gábor erős és leigéző tekintete elől, midőn egyszerre menydörgő hang hallszék a sziklák közül.

— Hajh rá gyávák, hát három megretten egytől.

Bátorságot kapva huzozni akarták Gábor, ki teljes erejével kezdte viaskodni támadó ellen s az angol kajak vesztés útseit egyikre, másira a tusa hevéit csillapító sikerrel alkalmazgatá; de ezalatt a vaddüh csak növekedett, s zaj és lármá adta jelét a heves tusának. Egyszerre azonban azon tájról, honnan az előbbi durva kiáltó hang hallszék, vad bozontos férfi alak rohant elő s kezében nagy vadászkést villogtatva ragadta nyakszirton Gábor, ki már előbbi megtámadói közül egy párt kajakjaival s erős karjaival földterített vala, honnan még csak alig kezdettek ők feltámbolykodni.

(Folytatjuk.)

Angliából hozott növényekre nézve; a két ország közt nagy a különbség, főleg hőmérték és nedvességi tekintetben; Angliában a meleg nem oly magos, a légkör a helyzetnél fogva tele vízgőzzel, a mi a gabonafajokra azon hatással van, hogy azok lassabban nőnek s teljesebben nagyobbra fejlődhetnek, míg a mi szárazabb, melegebb continensai éghajlatunk alatt mások a viszonyok; azért itéletem szerint a kísérletet folytatni kell. A tavaszüzök, ezek közt a connecticuti és a zabfajok sikerültek. Különb, hogy az égj minő befolyással van sok növényekre nézve, bátor vagyok a t. közgyűlést figyelmeztetni azon különbségre, a mit Gyarmathi Miklósnál Kalotaszegen és az egyesületnek Kolozsvárt ugyanazon magból termelt connecticuti tavaszüzjé mutat. A tavaszüzök nézve azon véleményben vagyok, hogy az egyesületnek azon t. tagjai közt, kik közelebből kívánnak velők megismerkedni, ite-ze vagy kupunkint osszuk ki; kiosztandók lennének a zabok, connecticuti és francia tavaszüzök és a Handers öszibuz. A buzából mutatványok a tárlaton ki vannak állítva, valamint a zabok is, melyek közül a fekete tatár zabot termékenysége, a fejtér lengyelt és korai angolt sulyok ajánlja.

Ismertetés végett az idén is többféle takarmány fűmákat vetettük, de ezekkel most sem voltunk szerencséssek, nemcsak, de az idei szárazságban a régiek is kivesztek. Termett czink- és répamagunk.

KÜLÖNFÉLÉK.

Gróf Mikó Imre ő nmlga, kit az erdélyi román tudományos társulat tiszteletbeli tagjának választott, e megtiszteltetésért az egylethez köszönő iratot intézvé, egyszerűen 500 forint ajánlott fel államkötvényekben az egylet alapítójának gyarapítására. Az egylet a nagyérdemű grófot az alapító sorába is fölveté.

A „Herm. Ztg.” is — mely tudjuk, hogy mindig csak az arad-szeben verestoronnyi vaspálya föltétlen pártolója volt — szintén megemlíti azon örvendést, hogy a Nagy-Váradon, Kolozsváron, s Erdély szívében át vezetendő vaspályaterv kivételére szükséges pénzérő már megvan. Említi pedig a „P. Lloyd” telegramja után, melyben egyszerűen nagy-várad-kolozsvári vonal említtetik. A „Herm. Zeitung” gratulál s csak azért aggódik, hogy Brassórol szó sincs. Legyen nyugodt; azon társulat, mely ezen Erdély érdekeinek egyedül megfelelő vonal mellett küzdött s bála Istennek sikerrel, soha se kicsinyelte Brassó fontosságát, s azon érdekeket, a melyek ott összpontosulnak. E tekintetben tán inkább Szebenben érezhetnénk egy kis lelkiismeretfurdalást; nó de ez nem mindenütt van divatban.

A magyar-sárdi erdők négy és fél nap égtek, noha 30—40 ember, lelkesen hozzáfogva, könnyen kioltotta volna. De ha az a 30—40 ember nem állott elé, mit tehet a szegény birtokos ember? nézi szomorúan, hogy lesz vagyona füst- és hamuvá, s még egyszer oly keservesen jegyzi fel lelkében a mai napok szomorú emlékeit. Valóban zord idők! Tul a Királyhágón rablás, gyilkolás szélén foly s a Királyhágón innen alig van egy vidék, a hol az erdők és reugetegek ne füstöljenek s hamvadnának.

Felső-Fehérmegyéből írják nekünk e bő eleiről: A réteni járásnak az armány szövevényes útján közelebről több gazdákkal együtt fölperzelt feldarabjára egy indokolt kérvénnyel egy negyed évi fizetésének előlegezéséért a fő-kormányzat ideiglenes elnökségéhez folyamodván kérelmével, válaszlal elutasított.

Ezen megye autonómikus helyzetének fentartását eléggé ábrázolja a bévisi és pálosi kiküldött járásbírósz hivatalos helyiségének Kőhalomvárosába lett bekezelése, hová a peres felek már két hava, hogy tagzatzongolni járnak. Nekem csak a tűnik fel, hogy ezen bureau ide telepítésének, közlése a fundus regius területi kiváltságait, és a centralismus elveit oly buzgalommal védő „Hermanstädter Ztg.” becses figyelmét egészen kikerülte. A megyei új bizottmány tagjainak nagy részét az utasítás legelősebb s-a kitűzölven, azok helyei másokkal pótolattak ki, és az összehívás bátoridejének kitűzése felsőbbbelyről most váratik. Ugy halljuk, hogy az adminisztrator utasítások kerékágárába legesbesebben haladó kiküldömegei ideiglenes tisztsz. praetoralis helyét a jó szellemű Erzsébetvárosába teszi át, vándor megyének központi hivatala pedig az önkormányzat és függetlensége után oly férfiasan küzd, de annak gyümölcseit még alig élvező Pogarasvárosába szándékszik átköltözökni.

Uzonból írják nekünk nov. 9-ről: Az egyiptomi csapások sulya alatt nyugtunk! Már hetek óta dühög itt a marhavész, s oly rémitőn pusztít, hogy alig van már baromistáló, mely e ragály mérgétől befertözve ne volna. Százan felül van az elbúlt baromk száma, még több a betegek, s igen kevés a gyógyultaké; mert úgy látszik e páczalvásznek annyi kevés sikerű gyógy nemei közül a legbiztosabb gyógyszer csak az elzárás, elkülönítés. Meg is tették a kormányzó hivatal részéről a szükséges intézkedést, mihelyt a vész helységünkben kiűtött eljöttek a tisztviselők, a doctorok megúzták istállóinkat s azokból a betegeket egy a falun kívül hevenyészett kórházba utasították, hol az áldozatra kiszemelt barnokat két nyúzós, s ha kedvezett a sors életének, még más két gondozó egyént fogadtak, de orvos mindedig nem találattott, ki a betegeket kezelni al vete volna. Jött volt ugyan egy kuruzsöl, ki mintán gyógy módját és gyógyszerit nyilvánítá, mely állott volna: 3 lopott faderékszegből, 9 szál megjáróból, 3 sing mosatlan vászonból, ördögördőből s több effélékből, (mind orvosi műszavak) mindamellett, hogy néplük gyalzajára legyen mondva, sok pártfogókra, hívókra talált, innen el-tízett, s most Lisznyókúszágében folytatja orvosi gyakorlatát. Azután jött egy más atyafi, ki az ördögűzéshez is érte, füstöléssel kezdte meg mesterségét, melyet mintán vagy másfél hétig minden siker nélkül folytatott, azon szomorú következés lett, hogy a gazdák is e gyógymódot el-tanulván, nem vitték beteg barmaikat többé a kirendelt helyiségre, hanem hon istállójukban kezdték füstölöni, és alig e hó 1-en d. n. 2 órakor egy szalma kazal tövében kiűtött, s borzasztó dühvel rohanó tüzet nem eredményezte, mely a déli széllel segítve 5 perc alatt 26 telkes

gazdának minden keresményét épületesül együtt por és hamuvá égette. Nem képzelhetni a nyomort, az inséget, mely e helységre, s annak főleg elégett gazdáira nehézkedett, mely a nép kedélyét lehangozta, kétségbeesztette, s még istenebeni bizodalmit is megrendítette. Most már magunkra vagyunk hagyatva, nem látunk sem orvost, sem valami füstizviselőt, kik ne csak szóval és papirosos intézkedéseknek, hanem azt erélylél és rögön végre is hajtanák; mert ilyen esetben minden pillanat elmúlásztása kipótólhatlan veszteség. Igaz ugyan, hogy egy osztály katonaság mindjárt a vész kezdetén őrizet alá vették falu kapunkat; de mind ezeknek úgy látszik nem a volt célja, hogy a ben uralkodó vésznek istállóról istállóra való elharapózását meggátolja, hanem hogy az idegen szomszédokat tőlük messze távolítsa. Nincs már most köztünk semmi rend, függés, engedelmesség és óvatosság, mindenki teszi a mint tetszik, a nagy kereskedői ut, mely falunkon végig vonul, élénkelen, néma, kerül minden jövő menő minket, mint a belpoklost. B.

A „Sz. Híradó”-ban olvassuk: Hétfőn a vasuti vonat 12 fegyveres csendőr kísérte Szegedig, s a vonat innét is fegyveres kísérettel indult vissza. A pályasőrök t. i. hét fegyveres gyanus embert vettek észre a vaspálya közelében ölalkodni.

Az első magyar gőzhajóársaság folyó hó 25 dikén fogja Pesten tartani közgyűlést.

A helyv. hitvallásuaknak közelebből Pesten tartott conventjében Ballagi a helyv. theologiai tanszék tanára felelősségre vonattott, mivel egyik felolvasása alkalmával a Krisztus feltámadását tagadta. A convent egyik tagja követelte, hogy Ballagi nyilván valja be hitvallását. Ezen esettel kapcsolatban áll egy röpiratnak közelebből történt megjelenése, melyben Ballagi a Krisztus erkölcsi feltámadásáról hirtetett tanát igazolja.

Egy osztrák siléziai kath. pap — mint a „D. A. Ztg.” írja — reformjavaslatokat készített, s azokat Schmerling államminisiternek s a Bécsben székelő pápai nunciusnak megküldötte. A lelkész nagy tiszteletben álló okos és tudományos férfinak mondják. A reformjavaslat következő: A római pápaság elölrendő s Bécsben székelő német pápaság létesítendő. A pápát a püspökök választják nyílt gyűlésben. A választott, olasz nem lehet, mert az e nemzethez tartozók nem bírnak a magas papi állásnak megfelelő képességgel. A megválasztott pápának a császár helybenhagyására van szüksége. Egyházi ügyek időközti zsinatokon tárgyalandók, melyeken nemcsak a püspökök, hanem az elsőbrendű papás választott képviselői is megjelennek s határozhatnak. A nötlenség, mint természetellenes, megszünik s minden lelkes nősihet tetszése szerint. Valláskülönbség ne akadályozza a házassági frigyét, mely szabadon a zsidókra is terjesztendő. A gyermekek minő vallásban neveltetését a szülő határozzák meg; a házasság-elválasztás lehetőleg könnyítendő. Az államnak gondjai közé tartozzék, hogy lelkészekk csak kiválóan jeles ifjak képeztessek.

A „Botschafter” Pestről értesül: „Itt a nagybirtokos egy körében tanácskozmány tartatott, melyhez a kezdeményezés azon férfaktól indult ki, a kik legközelebb a földbelbank engedményezéséért ö Felségének közönetüket fejezték ki. Azonban a kiegyezés iránti általános óhaját ki-jelentésen tul nem mentek. Egy másik tanácskozmány is fog tartatni, még pedig a magyar földhittézet alapítóinak közgyűlése alkalmából, mely e hó második felében fog végre meeni. „Azán egy végleges értekezlet fog következni, de még nincs eldöntve, vajjon itt-e, vagy Esztergamban. Addig oda remélnek jutbatni, hogy körvonaltól pontokat állapí-tassanak meg, melyek meghatározzák: hogy az 1848 diki törvényeknek s a februári páteusnek mely mozzanatai lesznek a magyar országgyűlés, illetőleg a Reichsrath által módosítandók, hogy a kiegyezés alkotmányos uton történhes-sék meg.”

A „Falusi gazda” következő egyszerű bor próbát ajánl: Hogy a bor megkereszteltetett-e, a legegyszerűbb módon ekként lehet megtudni. Egy szalma-, nád- vagy száraz fűszálát, vagy pedig egy lehántott vesszőt finom faolajba mártván, ezt azonnal a kitundandó borba kell dugni — s ha a borból kibuzott szálón vagy vesszőz gyöngyök vagy is cseppek észlelhetnek, biztos jel, miszerint a bor keresztelve van. Ha ellenben a szál simán maradt, vagy is vízcseppek-től ment, ugy mesterséges vízeztet nem lehet feltételezni. Hogy pedig a mutakozó gyöngyöknek mennyiségétől, a víz-részeknek mennyisége is feltételeztetik, az magától érte-tődik.

T. olvasóink már tudják lapunkból, hogy egy név-telen a budai magyar népszínház főlegelősere tetemes pénz-összeget ajánlott fel; erre vonatkozólag az említett színház igazgatója következő nyilatkozatot bocsájtott közre: „Egy tisztes ősz, csomagban 5000 forint adott át azon megjegyzé-sel, hogy minden hó 2-án a havi bevétel áttekintése végett az illető adományozótól meg van bízva hozzám jöni s a mitködő személyzet havi fizetésének a jüvedelemből be nem jött összegét felülpótolni, hogy így a fentartás biztos és a művezetés, működés nyugodt legyen. A népszínház nevében ezen csodával határos nemes adományt csak egy fogadám el, hogy a körülményekhez mérten részletenkénti törles-zéssel visszafizethessem. A pénzhez buzdító sor mellékelve, a homlokat felirattal, hogy a már ismert erélyű kitartás-sal ne feledkezzék meg a népszínház e két szó nagy jelen-tőségéről: „Hazafiság a nemzetiségnek.”

Az aradi „Alföld” folyó hó 9 ről írja: Tegnapelőtt este 9 órakor a Schneider által megvett Gligoresku-féle tanyán több rabló jelent meg lőbátón. Ezek a tulajdonost, Schneidert megkötözték, majd papírral vegyesen puska- és revolver- bántára s ott meggyújtották, végre négy lövéssel meggyilkolták. A tanyán volt négy szolgából három megszökött, a negyedik ura védelmére menőben a rablók karját löttek keresztül. A tett elkövetése után bajnalg ott tanázták a gonosztevők s csak ekkor távoztak.

Nyiltér.

Ditro, oct. 12. 1862.
(Folytatása és vége).

Azt is szemlünkre lobbantja Haray ur, hogy az írás-ban ugy, mint az építkezésben ókori stílyt, még pedig az

utóbbiban pakulár-stílyt használunk. Mi azt hisszük, hogy Haray ur mindamellett, hogy egy kis írói mázzal magát bekennie sikerült, éppen nem áll még az Olymp tetején, és semmi tekintetben meg nem ulti azon mértéket, mely szerint akár egyikben, akár a másikkban illetékes bíráknak lehessen, különösen jelenlegi kedély hangulatában, melynek hővmérője az ingerlítés gyújtója fokát mutatja, s meglehet, hogy a pakulár stílyal H—y ur ismeretesebb is, mint mi.

Egyébiránt nagy hiba még azt sem tudnia, hogy az általa ócsárolt házak nagyobb része régebbi időkben épült, az újak ellen pedig csak a recriminált házber tekintetében levén kifogása, mégis azon következtetésre esik, hogy a „pakulárstíly” kifejezést a jelenlegi építkezésre alkalmazza; valamint az is jogtalanság, hogy magáról a többszámaban beszél.

A mit a „Gomhosti” 66-dik számában megjelent cik-kére mondtunk, meglehet, hogy a H—y ur fülében nem jól hangzik, de azért az is igaznak marad, hogy önnék azon lapban s más lapokban is közzétett, minket érdeklő közleményei nem igen kedvezőleg ajánlhatják szerzőjüket, s nem ókori, hanem oly újdon nemű stílyban írvák, minő-nek megnevezésével az olvasó fülét sérteni nem akarjuk, s hogy azok a „Korunk”-ban e vagy hol találják méltó hely-lyüket? arra nézve csak egy kérdőjelet hagyunk fenn... s hozzá teszük, miképp a régiségek közt is sok jobbat és sok szebbet láthatni némely új modoru tentafoltoknak...

Miután tehát ön előnkbe dobta a keztyűt, azt ezennel fölvezzük, s az egyezkedéseire gnyos felhívását visszautasítjuk; azonban sértő kitételei ellen előre is határozottan tiltakozunk. Csálás az, midőn valaki más hazugsága által szándékosan és tudva megkárosít, de ily szándékot azon bizottmányról, mely az erlei kutat az arról jegyzőkönyv bizonyítása szerint a legjobb szándékkal, s elnökétől a kir. fő-kormányzástól kinevezett főkirálybírói helyettes ö mlga teljes egyetértéséből nyitotta föla meg, csak a roz akarat tehet föl. Ha hiba volt, az még nem csálás, mert a hiba és csálás közt még sok a különbség, s jóvá tevődött azzal, hogy egy pár hétre azon viz további tölthetése betiltatott. Egyébiránt a közeljövő felderítendi, hogy a nevezett forrás mennyi belértéssel bír? De menjünk a végére.

Haray ur a mivel olvasónk füleibe oly jól hangoz-ható közleményeinek és személyesítési kísérleteinek meg nem állapodván, s a fekete és fehére nem annyira él-czes, mint szemeten koporászó körvonalozásában szándoko-sin elhallg-tván, hogy a fentebb érintett építési munkála-tok s különféle hasznos célú kiadások igen is mind fehé-rek, a helyett csálással, s csak ö tudhatja, minő pengő fehérekkel, sőt sárgával vádol, s midőn itt is csak a bor-széki jüvedelmen rágódik, a mivel semmi köze nincs, mint éppen nekünk az ö lehető uradalmiaval, azon balbidelem-ben, hogy nekünk tanári székből beszélhet, a mire pedig sem jogosítva, sem hivatva nincs, és a mire viszont mi is ugyanazon szent Lukács evang. VI-ik része 37- és 38-dik verseiből, s a Deuteronom. XIX-ik része 16—21-ik versei-ből neki igen tanulságos leczkéket adhatnánk, becsületünk-től is meg akar fosztani.

Itt azonban már együtt számolnunk kell! Minthogy ön Haray ur! a világ, s a miiket jólsimerő gyergyói székelő nép, s értelmiség előtt meggyalázott, s mindjé jöbörben állott becsületünket s személyes jellemünket így ledoron-golta, felszólítjuk ünnepeleysen önt, hogy e sértő kitételeit azon nép szemelőttára, a gyergyó-személyi kiküldött járásbírósz előtt legtovább hathat alatt bizonyítsa be, vagy nyilvánosan valja be, hogy nem igazat irt, választási jogá-ban hagyván a személyes elégtételt is; ellen esetben önt egy becsületsértő rágalmazónak nyilvánítjuk. Gyergyó Ditro és Szárhegy képviselősege nevében:

Bartalics Ignác,
szárhegyi bíró.

Csibi Lajos,
ditroi bíró.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, nov. 11. Franciaország javaslata az amerikai ügybe avatkozást illetőleg, itt kevés rokonszenvre talál. Palmerston a lordmajor beigtatási ünne-pélyén mondott beszédében kimondotta, hogy semmi alapos remény nincs, hogy az Amerikában egymás ellen küzdő pártok szívét emberibb és jobbakaratu érzések szállják meg. Egy mai napon tartott ministertanácsban igen heves vita folyt e tárgy felett. Russel lord legalább 4—6 heti időhala-dékat kért, hogy a francia javaslata felelhessen. Addig értesíthetni fog az új-yorki választások eredményéről s Lyons lordól sürgönyöket kaphat. A „Times”, „Morning Post” és „Daily News” egyhangulag ellene vannak a közbenjárásnak, nem remélik sikerét, vagy nem látják az időt rá elérkezett-nek. Egyedül a tory „Herald” van a közvetítés mellett s ro-szalja Palmerstonnak fenebb érintett szavait. Ha, írja a „Herald”, Angolország semmit sem akar tenni az amerikai polgárháború illetőleg, legalább mondjon valamit. Valóban nem ártana békét ajánlani, s a kiegyenlítésnek valamely módját megkísérteni. Az ajánlat talán nem fogadtatnék el, de az indítványt tevő államférfi legalább nyugodt lehetne, mert kötelességét teljesíté.

Egy párisi tudósítás szerint, Angolország a görög kér-dés miatt nem foghat kezét Franciaországgal Amerikában, s e miatt kezd a brit kabinet nagyon gyanakvó lenni, s e miatt lazultak a viszonyok az angol és francia kormány között. A brit kabinetnek ugyanis értésére jutott, hogy a párisi és sz. pétervári kabinetek a görögöket megakárák nyerni Leuchtenberg herczeg kijelölésére. E miatt annyira növekedett az aggodalom Londonban, hogy a minisiteri ta-nácsban elhatározottat volt a legnagyobb mértékben foly-tatni utolag a készületeket, hogy Nagybritannia állásának megfelelő állást foglalhasson az eseményekkel szemben. Ezenkívül egy titkos jegyzék küldetett Konstantinápolyba, s abban a szultán kormányra felszólíttatik, fejste ki minden erejét a készületekre, minthogy az oszman birodalom dűtő háborúnak nézhet elébe. Növelte még az angol államférfiak aggodalmát azon körülmény is, hogy Cowley lord Leuchten-berg herczeg kijelölésének a „Moniteur” által való meg-

ezafoltatását kívánván, mint a mely az 1830-i szerződéssel ellenkezik, a francia kormány nem tartotta szükségesnek a kérdésnek engedni.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, nov. 14. Sokan feltűnőnek találták, hogy a „Moniteur” Bismark urnak a becsületrend nagy keresztjével történt feldisznítását jó későre küldte. Mintán e közleménynek a külügyminister utján kellett volna történni, némelyek e balasztásból azt következtetik, hogy Drouyn de Lhuys és Bismark urak nem a legjobb lábon állanak egymással.

A „France” következő kivonatot tesz közzé Drouyn de Lhuys urnak Turinba intézett utóbbi jegyzékéből: Drouyn de Lhuys ur kijelenti, hogy a francia kormány a Durando-féle jegyzék fölötti minden vitaközléstől tartózkodni akar, azon kijelentéssel, hogy az érintett jegyzés alkudozásnak alapul nem szolgálhat, s a francia politika hagyományával ellentétben áll. Az 1848. év eseményeire való rövid visszatekintés, elég e ellenmondás felvilágosítására. Midőn a pápai kormányt 1848. az anarchia megbuktatta, Franciaország közbelépett, hogy azt újra lábraállítsa, és pedig magasabb érdekek nevében. A viszonyok azt kívánták, hogy Rómában egy hadsereg tartassék, hogy a pápa személye és függettsége biztosítva legyen. Akkor a szárd kormány is helybenhagyta e politikát. Ezóta Franciaország, Olaszországnak és különösen Piemontnak lényeges szolgálatokat tett. A zürichi béke alkalmával azonban, rokonszenyének kijelentése mellett azt is kinyilvánította Franciaország Piemontnak, hogy nincs szándékában a pápától az eddigi védelmét elvonni, mihez képest csapatai ezennél is Rómában maradoak. Nemsokára ezután egy lángeszű államférfiut vesztett el Olaszországot. Franciaország érezte, mily veszteség ez egy alakuló államra nézve, s azért segélyre akarván annak sietni, hivatalosan elismerte azt. Ez elismerést azonban azon formászerinti nyilatkozat kísérte, hogy ez Rómát illetőleg mitsem változtat a helyzetben. Midőn egy berohanás a pápát tartományainak egy részétől megfosztotta, Franciaország szigorúan megtámadta ezt, és megszakította diplomáciai viszonyait Olaszországgal. A császári kormány tehát mindenkor őszintén kimutatta azon szándokát, hogy Rómát minden megtámadástól védni, s a pápa függetlenségét és souverainitását biztosítani akarja. Nemrégiben egy bátor vállalat a pápai szék létezését látszott veszélyeztetni. Franciaország nem tűrte volna meg, hogy egy lázadó a római területet megsértse. Az olasz kormány elég belátással bírt, hogy e mozgalmat önmaga akadályozza meg. Franciaország tetszését nyilvánítá az erőles eljárás fölött. Nagy tévedés volna azonban azt binni, hogy Franciaország, a turini kormány önmérsékletét megjutalmazandó, Rómából visszavonja csapatait. Nyilvános, s e tévedés sugallta Durando körjegyzékét. A francia kabinet nem fogadhatja azt el alkudozási alapul. Sohasem jogosította sem Piemontot, sem Olaszországot azon reményre, hogy a pápaságot feláldozandja neki. A császár politikáját mindenkor azon engesztelékeny szellem vezette, mely Olaszország érdekeit a pápa jogaitól külön nem választja.

Azt beszélük, hogy a császár levelet írt volna a pápának, melyben újra biztosítja ő szentségét, folytonos védel-

mérő. Azt is híresztelik, hogy a pápa teljes reményét fejezte volna ki aziránt, hogy a forradalom egy év leforgása alatt tökéletesen le lesz győzve; Miksa főnek a görög trónra jelöltetéséről terjesztett hírek megrázkódtatnak. Itt azt állítják, hogy Ausztria még mindig hiszi az olasz szövetség létrejöttét, s ez esetre Ferdinánd Miksa fbg. lenne kiáltva a velencei királyság élére.

A „Patrie” szerint Francia-, Orosz- és Angolország véglegesen elhatározták volna, hogy kebelükől egy herezeg sem engednek a görög trónra kijelölésnek. Ellenben a „France” azt állítja, hogy Leuchtenberg megválasztatása valószínű. Angolország előre tiltakozott Alfred herezeg kijelölésére s a joniai szigeteknek Görögországhoz csatolása ellen.

OLASZORSZÁG. Turin, nov. 11. A király nagy buzgalommal folytatja körutját a nemzet harezias jellemének élénkítésére, Garibaldi programja szellemében.

Garibaldiról legújabb tudósítások szerint, azt állítják orvosai, hogy a golyó nemsokára kijön a sebéből. Egy Olaszországból Berlinbe hazaérkezett német orvos azonban írja róla, hogy ütere egy perczen 96 ot ver, a mi eszhatatlan jele az aszkórának. Erre mutat az is, hogy Pisába szállították át, melynek égalja felette enybitő a mellbetegek nézve. A német tudor legfőbb hat hónapot ígér neki.

A „D. A. Ztg.”-nak írják folyó hó 7-ről: E hét elején fontos felfedezés történt Cosenza közelében Calabriában. Két kámszás barát tért be egy csapászkébe, s lerakván nehez átvétőiket, vig élethez fogtak. Egy karabélyos nagyon megkeveselvé ő atyasaik jámborságát, arra a gondolatra jött, hogy megvizsgálja feltűnően nehez tarisnyáikat. Barát-ságos beszélgetéssel közöledvén hozzájuk, mintegy véletlenül nyult a tarisnyák egyikéhez, s a jelen voltak nagy álmétkodására egy csomó bourbonista kiáltványt húzott ki onnan, melyekben a nép gyilkolásra, rablásra szólítottak fel; voltak bűnbocsánatok is köztük a pápa nevében, azok számára, kik a mostani kormány ellen valami bűnt elkövetnek; ilyenek s ezekhez hasonló iratokkal volt a két megrémült barát tarisnyája megrakva, a miknek tartalma a csapászkében fenhangon olvastatott fel. Csak nagy nehezen bírta a karabélyos a nép dühétől megmenteni a sajátos záradokokat, kik azon fontos fölfedezést tették, hogy már négy hete járják be hasonló kiáltványt a nápolyi tartományokat, II. Ferencz miniszterének del Re tbnak és Merode bíbornak urnak parancsából terjesztvén minden házbán és kunyhóban ezen nyomtatványokat, s hogy pász is hoztak a brigantik főnökének.

GÖRÖGORSZÁG. Athene, nov. 8. A „Tr. Ztg.”-nak írják: Itt teljes nyugalom és biztonság uralkodik. Szolgáljon némely birlapi ráfogások ezafolatán, hogy a nép soha sem rontott be a királyi palotába; csupán az őrségen volt katonák mentek be három szobába s követtek el jelentéktelen lopást; semmit össze nem törtek néhány ablaktáblán kívül. A kir. udvari kertben a narancsfák gyümölcseit leszedték, virágokat is szagattak, de sem egy pálmát, sem egy narancsfát le nem vágtak s általában semmit le nem rontoltak. Szerencsére Görögországnak, az öreg G-ivas

tábornok meghalt éppen mikor azon volt, hogy csapattal rendeltenségeket kezdjen. Azt beszélük, hogy Czartorski herezegnek ügynökei érkeztek ide, a kik abban fáradoznak, hogy őt a görög trónra juttassák. A jelöltek között Miklós massani herezeget is emlegetik.

Ujabbak. London, nov. 15. A „Morning Post” jelenti: Russel lord tegnap küldötte el a választ Drouyn de Lhuys javaslatára. Russel azt hiszi; még nem érkezett el az időpont közbenjárásra; Anglia visszautasítja a közbenjárást, mivel nincs kilátása, hogy elfogadtassék s a visszautasítás akadályozni fogná a visszalérést ujabb közbenjárási ajánlatra. A jegyzékben remény nyilvánítatik, hogy a közvélemény fordulata Angolországban majd könnyíteni fogja a beavatkozást.

— Sz. Pétervár, nov. 15. A mai „Journ. de St. Petersburg” közli Gortsakov herezegnek Drouyn de Lhuys hoz intézett választát, melyben az orosz külügyér arra emlékeztet, hogy Oroszország az Északamerikában való kibékülés javára folytonos erőfeszítéseket tett, s aztán hozzáteszi, hogy mindenekelőtt kerülni kell a nyomás látszatát is, mely Amerikában a közvéleményt megsérthetné. Azt hisszük, — ugymond a jegyzék — hogy a hatalmak kombinált fellépése, bármily engesztelékeny legyen is az, ha hivatalos, vagy félhivatalos jöllege van, azt a veszélyt idézhetné föl, hogy a bekeszerzés czéljával ellenkező eredmény éretnék el. Ha Franciaország emellett maradna s Anglia hozzácsatlakoznék, akkor a washingtoni orosz követ mindkét kollegájának habár nem hivatalos, legalább erkölcsi támogatást nyujtana.

— Uj-York, nov. 5. Uj-York városa minden demokrata jelöltet megválasztott; Seymour Horáczt 30,000 szótöbbséggel. Utóbbi Uj-York kormányzójává választott. A választások eredménye: Uj-York államban 19 demokrata és 12 republikánus; Uj-Jerseyben nagy többséggel a demokrata-jelöltek választattak meg. Michiganban republikánusok. Mobile bevételének híre még nem bizonyult be. Sigt tábornok a délkelet Thoroughfaremből kiűzte.

Távíratí tudósítás a bécsi börzéről

November 19-én: Nemzeti kölesön 82.90. 5% Metalliques 71.25. Bank-részvény 790.—. Hitel-részvény 221.30. Váltó Londonra 122.—. Ezüst 121.25. Arany 5.82.

November 17-én: Urbéri kárpótlási kövény: Magyar országi 71.75. Erdélyi 68.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

(737) Tized valósitási ügyben.

Ns. Kolozsmegyében tized valósitási ügynőségünk helyettesítésit tekintetes Potyó Béla ur M. N. Zsomboron sziveskedvén elvalolni ezen tárgyban ha még lennének utánlagos utasítások a földbirtokos urak részéről egyenesen fenn nevezett urhoz intézhetnek.

Kolozsvártt, nov. 15-kén, 1862.

NURIDSÁN TESTVÉREK.

(548) 20/11 1862 (5-6) GYOGYSZERES SZAPPANOK,

melyek sokszerű tudomány; s vizsgálatok s gyakorlati használatok örvendetes eredményei által jónak bizonyultak be, következő tizenkét különböző nemű teljes biztossággal ajánlat hatnak szintugy az orvos uraknak, valamint a segélyt igénylő közönségnek:

darabja utasítással együtt o. é. kr.	darabja utasítással együtt o. é. kr.
Hamiblag-szappan görv bajnál . . . 35	Kátrány-szappan, bőrhámledeknél . . . 35
Irla-szappan, idült bőrbaj knál . . . 35	Halmájzsir-szappan, aszkórnaál . . . 35
Terpentin-szappan, benuasoknál . . . 35	Epe-szappan, bőrtisztatlanságoknál . . . 35
Benzoe-szappan, bőrkeményégnél . . . 40	Kén-szappan, bőrkütegeknél . . . 35
Kámfor-szappan, csusz bajoknál . . . 35	Rozmarin-szappan, erősítőmosdászhoz . . . 35
Kaniblag-szappan, elévült kütegeknél . . . 45	Könlegeg-szappan keményedéknél . . . 35

Az ezen szappanokhoz mellékelt utasításokban elő vannak adva azon különtöző módok, melyek szerit ezen gyógyszerek legcélszerűbben használhatók, valamint azon különfeleség is, melyben a gyakorlatilag helyesnek talált szappanforma által rég bebizonyult hatásuk fokozatával értékők neveltethek: mert a szappanforma az, mi nemcsak a szenvedőnek a külső szerek használatát könnyebbiti, hanem az orvosnak is az ily szerek hatályosb s általánosb alkalmazását lehetővé teszi.

A gyógyszeres szappanok csak 2 1/2 obon nehézségű darabokban adatkak el s hivatalosan lelett függvényeik mindkét végükön pecséttel vannak ellátva.

Egyedüli raktár Kolozsvártt: WOLFF J. és KHUDY J. gyógyszer. uraknál. Vidéken az ösmeretes bizományos uraknál.

(738)

Hirdetés.

(1-3)

Kolozsvárhoz 4, Szamosujvárhoz 2 óra távolságra fekvő, 800 hold szántó és kaszáló földbirtok, jó karban levő lak- és gazdasági épületekkel, regalekkel együtt 1863-dik év aprilis 24-kétől számítva 6 évre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni Kolozsvártt szentegyház-utczában 467 szám alatt, ügyvéd Sebénél.

(736)

Eladó széna.

(3-3)

Hunyad-megyében laposnyaki birtokos méltóságos Lázár Pál Oszkár urnak 1000 tavalyi, 400 idéni, összesen 1400 alfüldi kocszi széna eladó; — szükség esetében étető és itató helylyel. Bővebben értekezhetni a tulajdonos urral vagy Gábor Péter udvar-bíróval.

Cs. kir. szabadalmazott és első amerikai szabadalmat nyert

(549) 20/11 (12-12)

átalán kedvelt

ANATHERIN-SZÁJVIZE
bécsi fogorvos POPP J. G. urnak. Ára 1 ft. 40 kr. o. é.
Ezen 13 év óta használtatott levő szájját a fog- és szájrészekre nézve mint egyike a legjobb ovszereknek bizonyult be, magas és főfőurások által töltete-eszközül használtatik, nézserint pedig a legkitűnőbb orvosi egyéniségek által számos bizonyítványokkal helyeseltetvén, minden további dicsegetés fölösleges.

FOG-OLÓM,
melylyel az ember sajátkeg fog dughatja be odvas fogát. Ára 2 ft. 10 kr.
Cs. kir. legm. kiválts.

ANATHERIN-FOGPÁSZTA. Ára 1 fnt 22 kr.
NÖVÉNY-FOGPOR Ára 36 kr. o. é.

BIZOMÁNYOSOK:
Kolozsvártt: Wolff J. és Khudy J. gyógyszer. Tordán: Wolff G. gyógyszer. Szebenben: Zührer és Müller, Steiner gyógyszerész. Brassóban: Fabik János fia és G. János fia. Károly-Fehérvártt: Sander gyógyszerész. Ruz, Wagner könyvtáros. Segesvártt: Misselbacher J. M. Beszterczén: Dietrich és Fleischer. Décsen: Kremer S. Déván: Büchler A. Medgyesen: Folbert gyógyszer. Nagy-Enyeden: Oberth J. gyógyszer. Nagy-Váradon: Janki J. Huzella. Fogarason: Nehrer. Maros-Vásárhelyt: Bucher D. és Fogarasi. Balázsfalodán: Korvitz T. Szászváros: Leonhardt J., és Wostch gyógyszer. Szász-Régenben: Traugott és Wachner. Zilahon: Ifj. Abraham Gábor. Debreczenben: Beizer gyógyszer. Saltzman, és Czának J. S.-A.-Uhelyt: Deutsch József. Sényér-Váralján: E. Gerber gyógyszer. Szathmártt: Veisz J. Márm.-Segeten: Hoffman és Rath. Holdmező-Vásárhelyt: Wagner K. gyógyszer. N.-Károlyban: Jelinek gyógyszer. Nagy-Bányán: Tapp gyógyszer. Ó-Márothon: Pfeiffer urak.

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

MELLÉKLET: „Stein János Zenészeti kölcsöntárának névsora.”